

UNIwersYTET
WARSAWski

Wydział Psychologii

PODPIS ZAUFANY

KATARZYNA EWA

LUBIEWSKA

04.09.2026 21:24:54 GMT+0200

Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Warszawa, 4.09.2026

dr hab. Katarzyna Lubiewska, prof. UW
Wydział Psychologii
Uniwersytet Warszawski
Warszawa

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Arkadiusza Wąsiela

pt. „Kulturowo wrażliwa psychologia hierarchii społecznej: orientacja na siebie i na innych u osób sprawujących władzę w ujęciu międzykulturowym”

Przedłożony do recenzji zbiór artykułów będących przedmiotem rozprawy doktorskiej mgr Arkadiusza Wąsiela stanowi wielopoziomowe, międzykulturowe, metodologicznie zaawansowane studium nad indywidualną percepcją osób sprawujących władzę (takich jak policjanci, nauczyciele, czy profesorowie) i jej związkiem ze statusem społecznoekonomicznym jednostki, jej wizją pożądanego rozwoju społeczeństwa oraz charakterystykami kilkudziesięciu kultur narodowych (np. dystansu władzy), jak i wskaźnikami jakości rządów w analizowanych krajach. Należy podkreślić, że we wszystkich trzech artykułach mgr Arkadiusz Wąsik jest ich pierwszym autorem, zaś przynajmniej w dwóch autorem korespondencyjnym. W związku z osadzeniem mojego podejścia badawczego w psychologii, w tym rozwojowej psychologii międzykulturowej, nie zaś w innych dyscyplinach nauk społecznych, moją recenzję formułuję tylko z tej perspektywy. Takie podejście może jednak nie docenić wkładu przedłożonych prac do innych dziedzin nauki. Przyjmując tą perspektywę chcę podkreślić, że praca przedstawiona w zbiorze artykułów jest wyjątkowa w obszarze psychologii pod wieloma względami.

Po pierwsze, praca przyjmuje wymiar holistyczny, w którym łączone są analizy mechanizmów psychologicznych i makro-społecznych. Takie podejście nie jest częste w psychologii, zwykle skoncentrowanej klinicznie na mikro-procesach z często bardzo wąską i pobieżną analizą kontekstu społeczno-ekologicznego funkcjonowania jednostki (traktowanego, jako zmienne kontrolowane). Pomimo tego, że zaprezentowany zbiór artykułów nie koncentruje się na testowaniu wskazanych jako ważne mechanizmów psychologicznych (np. relatywnej depriwacji), ich rola jest omówiona zarówno w częściach teoretycznych artykułów, w dyskusji wyników, jak i przy wskazywaniu na ograniczenia badań.

Po drugie, metodologiczne podejście badaczy, będących autorami przedłożonych prac zasługuje na wyróżnienie. Dotyczy to nie tylko wielkości grupy osób badanych od których dane były zebrane w kilku projektach badawczych w 70-80 krajach. Warto zaznaczyć też, że wybór krajów był zaplanowany (nie jak to często bywa losowy) biorąc pod uwagę cele badań.

Przy tym, narzędzie pomiarowe również zostały wybrane w badaniach bardzo starannie oraz modyfikowane w miarę potrzeb. Przede wszystkim jednak pomiar centralnego dla pracy konstruktów, jakim jest indywidualna percepcja osób sprawujących władzę we własnym kraju został opracowany przez mgr Arkadiusza Wąsiele, czego efektem jest skala percepcji osób sprawujących władzę (*powerholders construals*). Ponadto, analizy statystyczne, którymi autorzy tekstów posłużyli się do udzielenia odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze (np. analizy wielopoziomowe) są adekwatne do zweryfikowania hipotez obejmujących zarówno poziom analizy jednostek, jak i ich krajów. Kontynuując, problem braku inwariancji narzędzi pomiarowych został po części rozwiązany poprzez analizę właściwości psychometrycznych narzędzi porównując grupy badanych obejmujące regiony świata, a nie poszczególne kraje. Pozwoliło to nie tylko na przystąpienie do testowania hipotez ale i wskazuje na podobieństwo krajów w obrębie ich kulturowych regionów, co dostarcza ważnych dla badań międzykulturowych informacji. Co więcej reprezentatywność krajów w regionach również została oszacowana w artykule 2, co jest zarówno nowatorskie w badaniach międzykulturowych, jak i podnosi dbałość o rzetelność wnioskowania w zakresie wyników badań i ich generalizacji. Dodatkowo, wyniki testowania hipotez w dwóch z trzech artykułów są replikowane i poszerzane o dodatkowe mechanizmy wyjaśniające analizowane związki (razem jest ich 5 we wszystkich przedłożonych artykułach). Takie podejście oraz konsekwentne eksplorowanie głównego tematu badań jakim jest związek percepcji władzy z wizją rozwoju społecznego w różnych krajach zapewnia ogromną spójność argumentacji i wykazanych dowodów empirycznych mając duży potencjał w zakresie tworzenia podwalin do nowego obszaru badań związanych z międzykulturową psychologią hierarchii społecznej.

Po trzecie, przedłożone prace, co jest wykazane zarówno w zbiorczym opisie dorobku jak i w artykułach, odpowiadają na luki w dotychczasowych badaniach nad związkami pomiędzy komponentami społecznej hierarchii oraz ich związkami ze społeczną percepcją osób sprawujących władzę i kontekstem makro-kulturowym. W dwóch artykułach autorzy poddają również analizie alternatywne modele wyjaśnień, co, przy tak rzetelnym poddaniu hipotez weryfikacji empirycznej, może stanowić poważny wkład do teorii centralnych dla pracy, jak i podwaliny do międzykulturowej psychologii hierarchii społecznej. Jednym z przykładów jest wykazanie w artykule trzecim, że indywidualny status społecznoekonomiczny może, jeżeli jest wysoki, sprzyjać pozytywnej percepcji władzy, szczególnie w krajach o niskim poziomie korupcji.

Jak wskazuje mgr Arkadiusz Wąsiel w zbiorczym przedstawieniu prac składających się na rozprawę doktorską, przedłożony zbiór wyników badań może stać się początkiem tworzenia nowatorskich ram teoretycznych dostarczając zbiór tez na tyle zweryfikowanych, że mogą tworzyć podwaliny dla międzykulturowej psychologii społecznej hierarchii. Dotyczą one znaczenia różnic międzyjednostkowych i międzykulturowych w psychologicznej percepcji władzy dla różnych kierunków rozwoju społeczeństw, ich hierarchii społecznej, jak i subiektywnego dobrostanu ich członków.

Po czwarte, muszę podkreślić też prostotę sformułowanych pytań badawczych (i zaawansowanie metodologiczne testowania hipotez) przy: wyjaśnieniu ich znaczenia dla aktualnego stanu badań w danym obszarze; precyzji myślenia widocznej w modyfikacjach skal pomiarowych; oraz konsekwencji w systematycznej weryfikacji odpowiedzi na nie poprzez replikacje wyników oraz poszerzanie ich o dodatkowe zmienne wyjaśniające lub kontrolowane. Przy tym język pisanie prac jest bardzo klarowny, struktura prac jest spójna, wkład wyników do stanu wiedzy oraz konkluzje są wyraźnie zaznaczone. Ograniczenia badań i znaczenie wyników dla praktyki są wykazane.

Analizując z uwagą i ogromną ciekawością przedłożone prace pojawiło mi się kilka pytań jak i wątpliwości, które, jako że są drobne, nie podważają opisanej powyżej wartości prac. Raczej stanowią one materiał do dyskusji lub głębszych niż to możliwe w artykułach

wyjaśnień. W następnej części niniejszej recenzji podsumuję krótko każdy z artykułów oraz zbiorcze przedstawienie dzieła, wymieniając po każdej w tych części swoje pytania związane z daną częścią zbioru prac.

Artykuł nr 1: zatytułowany **“Responsible powerholders may preserve the status quo? A three cultures study into the relation between powerholder construals and societal development expectations”** autorstwa Wasiel, Yeung and Krys (2025) wydany przez *BMC psychology* (IF 4.6).

W artykule zostały zaprezentowane wyniki dwóch badań. Ich punktem wyjścia była zauważona przez autorów luka w dotychczasowych badaniach dotycząca tego, że model spłaszczania hierarchii społecznej mający postępować wraz z rozwojem gospodarczym nie ma zastosowania w krajach kultury konfucjańskiej. Wprowadzenie teoretyczne omawia argumenty łączące rodzaj rozwoju społecznego z hierarchią społeczną, ale także, co należy podkreślić, łączy tę perspektywę makro z indywidualnym poziomem analiz poprzez włączenie laickich sposobów postrzeganiem przez jednostki osób sprawujących władzę oraz ich preferencji dotyczących pożądanego wizji rozwoju społecznego i postaw politycznych. Jedyną uwagę jaką mam na temat wprowadzenia teoretycznego dotyczy tego, że wartość dodana takiego podejścia dla psychologii mogłaby być nieco bardziej szczegółowo zarysowana w celu badania i omówienia jego wyników.

Analiza empiryczna związku preferowanych przez jednostki (konwencjonalnych lub modernistycznych) celów rozwoju społeczeństwa z ich preferencją w zakresie percepcji osób sprawujących władzę w ich kraju (jako zorientowanych na siebie lub innych) została przeprowadzona w dwóch badaniach z wykorzystaniem danych z różnych regionów świata. Ich celem była analiza jednostkowych procesów psychologicznych, które mogą być zidentyfikowane jako przydatne w wyjaśnieniu opisanej luki. W tym celu analizy zostały przeprowadzone w krajach o zachodnim (w Polsce i USA) i konfucjańskim (Hong Kong) dziedzictwie cywilizacyjnym. Przy czym w Badaniu 2, mającym na celu replikację wyników Badania 1 włączając do modelu postawy polityczne, została zebrana reprezentatywna próba amerykańska osób dorosłych. Decyzja o włączeniu do badań Polski i Hongkongu, krajów różniących się pod względem dziedzictwa kulturowego i religijnego ale podobnych pod względem dystansu władzy, obok próby amerykańskiej o niskim poziomie dystansu władzy, została bardzo starannie uzasadniona. Jak rozumiem z wprowadzenia, miała ona pozwolić na przetestowanie konkurujących linii argumentacji, zakładających, że: (1) pozytywny pogląd na osoby sprawujące władzę sprzyja preferowaniu konwencjonalnych celów rozwoju społecznego, podczas gdy negatywny celów modernizacyjnych; lub (2) negatywne postrzeganie osób sprawujących władzę może nasilać poziom populizmu i sprzyjać preferowaniu konwencjonalnych (a nie modernizacyjnych) celów rozwoju społecznego.

Wyniki Badania 1 potwierdziły oczekiwane powiązania między oportunistycznym (vs. związanym z odpowiedzialnością za innych) poglądem na osoby sprawujące władzę a modernizacyjnymi (vs. konwencjonalnymi) celami preferowanego rozwoju społecznego we wszystkich próbach (z jednym wyjątkiem). Badanie 2 wsparło empirycznie tę argumentację poddając analizie postawy polityczne badanych oraz ich preferencje w zakresie uznawania celów konwencjonalnych lub modernistycznych rozwoju społecznego jako zmienne wyjaśniające preferencje celów rozwoju społecznego.

Wyniki badania ujawniły dodatkowo, że łączne rozpatrywanie postaw politycznych i percepcji osób sprawujących władzę wiąże się z uznawaniem celów modernizacyjnych rozwoju społecznego za normatywne. Ogólna dyskusja wyników obu badań porusza kwestie przyczynowości, ograniczenia badania, a także zarys obszarów przyszłych badań.

Pytania do dyskusji:

- 1) Jaka może być wartość dodana wyników badania dla nauki i praktyki psychologicznej?
- 2) Jakiego rodzaju zagrożenia dla rzetelności i trafności wyników badań mogą być związane z kolekcjonowaniem próby osób badanych za pośrednictwem takich sieci, jak Amazon mTurk czy Prolific?
- 3) Nie wiem, w którym roku zakończono zbieranie danych w Polsce, zastanawiam się jednak, w jaki sposób wojna w Ukrainie mogła zwiększyć poparcie dla konwencjonalnych celów rozwoju społeczeństwa osób badanych w Polsce? Dotyczy to również innych społeczno-politycznych i ekonomicznych „trzęsień ziemi” w innych krajach?
- 4) Podchodząc do wyników wartościująco (co nie jest pożądane w nauce ale kuszące) z chęcią usłyszałabym opinię Autora na temat wizji rozwoju społeczeństw. Wyniki omawianych badań wykazały, że poparcie dla interpretacji, zgodnie z którą osoby sprawujące władzę są odpowiedzialne za innych, jest silnie powiązane z indywidualnymi preferencjami dotyczącymi konwencjonalnych celów rozwoju społecznego (Tabela 3, $\beta = 0.81$). Jest to wynik nieco pesymistyczny, o ile założymy (niekoniecznie słusznie), że cel modernistyczny służy dobru jednostek (czy służy?). Czy możliwe jest, że oczekiwanie odpowiedzialności od osób sprawujących władzę (ich moralnych postaw) może być powiązane z indywidualnym poparciem dla celów modernizacyjnych rozwoju społecznego? Czy mogłaby to być jedna z dróg prowadzących do poprawy dobrostanu społeczeństw, która teoretycznie mogłaby sprzyjać wzrostowi dobrostanu lepiej, aniżeli inne opcje?
- 5) W Badaniu 2 Autorzy zastosowali regresję krokową, aby ujawnić wartość wyjaśniającą autorytarnych postaw politycznych dla celów rozwoju społeczeństwa. Zastanawiam się, czy badanie interakcji między postawami politycznymi (wskazującymi na populizm) a oportunistycznym poglądem na osoby sprawujące władzę nie dostarczyłoby silniejszych dowodów na alternatywne założenia przedstawione we wstępie artykułu, zgodnie z którymi: (1) pozytywny pogląd na osoby sprawujące władzę sprzyja konwencjonalnym celom rozwoju społecznego, podczas gdy negatywny pogląd sprzyja celom związanym z modernizacją; lub (2) negatywne/oportunistyczne postrzeganie osób sprawujących władzę może nasilać populizm i sprzyjać konwencjonalnym (nie nowoczesnym) celom rozwoju społecznego.
- 6) Jedyne ograniczeniem artykułu, które dostrzegam dotyczy wcześniej opisanych alternatywnych wyjaśnień. We wstępie artykułu przedstawiono dwa konkurujące ze sobą modele, ale wyniki nie zostały wystarczająco omówione celem odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu i w jakich warunkach dany model wyjaśnia trafniej rzeczywistość i jakie badania w przyszłości mogłyby pomóc to zweryfikować.

Artykuł nr 2: zatytułowany “Examining the connection between position-based power and social status across 70 cultures” autorstwa Wąsiel i współpracowników (2025) wydany przez *British Journal of Social Psychology* (IF = 3.8).

Przedmiotem analiz w omawianym artykule są: deklarowany przez osoby badane poziom posiadanej władzy u osób sprawujących władzę w ich kraju (władza), przypisywany im status społeczny oraz percepcja osób sprawujących władzę, jako skoncentrowanych na sobie lub innych. Celem analiz była odpowiedź na pytanie, czy władza jest powiązana ze

statusem społecznym w 70 kulturach różniących się w zakresie dystansu władzy, modelu ja opartego na auto-ekspresji (vs harmonii), zakorzenienia/osadzenia, czy rygorystyczności (vs liberalizmu). Głębszym celem badania było przetestowanie procesów psychologicznych łączących status społeczny z władzą oraz określenie roli charakterystyk jednostkowych i kulturowych w tym związku. Autorzy ponownie poddali w tym artykule analizie teoretycznej i empirycznej zmienne z obu poziomów, kulturowego i jednostkowego. Dane analizowane w pracy pochodzą z 70 kultur i reprezentują siedem regionów świata. Reprezentacyjność krajów w regionach została oszacowana przy pomocy indeksu Under/Over-Representation (UORI; Krys et al., 2024). Podejście takie jest warte podkreślenia ze względu na poziom rzetelności badania wskazując na potencjalną stronniczość uzyskanych wyników.

Wyniki analiz empirycznych wykazały, że w większości analizowanych kultur badani postrzegający osoby sprawujące władzę jako mające większą kontrolę nad innymi (władzę), uważają również, że są one bardziej szanowane, kompetentne i posiadają wyższą instrumentalną wartość społeczną (status). Ten związek nie był istotny w krajach WEIRD oraz postsowieckich. Badanie wykazało również różnice w zakresie kierunku i siły tych związków w zależności od: indywidualnej percepcji osób sprawujących władzę, jako zorientowanych na siebie lub na innych oraz cech kulturowych krajów pochodzenia badanych, jakimi są poziom auto-ekspresji, dystansu władzy, zakorzenienia oraz restrykcyjności kultury.

Pytania do dyskusji:

- 1) Jak niska reprezentacja lub nadreprezentacja próbek z różnych regionów świata może wpływać na wnioski z badania?
- 2) W narzędziu postrzegania władzy twierdzenia skali zawierają określenie „w [nazwa kultury], ludzie (...)”. Zastanawiam się, jak termin „kultura” został (we wszystkich artykułach) zoperacjonalizowany. Czy był to kraj? Czy próby osób badanych zawierały osoby przynależące do mniejszości etnicznych w kraju? Jeżeli tak, czy odpowiedzi osób z grup mniejszościowych mogły być stronnicze, np. w kierunku percepcji osób sprawujących władzę, jako zorientowanych na siebie? Jaki to mogło mieć wpływ na wyniki badań?
- 3) Skale władzy i percepcji osób sprawujących władzę jako zorientowanych na siebie lub innych nie stworzyła warunków sprzyjających zróżnicowaniu odpowiedzi w zależności od roli społecznej osób hipotetycznych sprawujących władzę, takich jak nauczyciele, czy policjanci. Na przykład nauczyciel może mieć niski poziom władzy, podczas gdy policjant lub menedżer relatywnie wyższy. Autorzy sami wskazali na ten problem w ograniczeniach badania w jednym z artykułów. Jak brak takiego rozróżnienia mógł wpłynąć na udzielane odpowiedzi oraz wyniki badań?
- 4) Cechy kultury mierzono na poziomie indywidualnym, z dwoma wyjątkami: wyniki analizowanych krajów wskazujące na zakorzenienie i restrykcyjność zostały pozyskane z innych wcześniejszych badań. Czy i jak ta różnica w poziomach gromadzenia wskaźników cech kultury może wpłynąć na wyniki badania?
- 5) Podejście do analizy próby badawczej przy użyciu indeksu Under/Over-Representation (UORI; Krys et al., 2024) jest warte podkreślenia ze względu na poziom rzetelności badania. Niemniej, wyniki wskazujące na nad- lub niedoszacowanie krajów reprezentujących regiony może wiązać się z potencjalną stronniczością uzyskanych wyników. Jakie mogą być konsekwencje tego problemu?

Artykuł nr 3: zatytułowany „Are Positive Views of Authority a Privilege? Socioeconomic Status and Perceptions of Powerholders Across 80 Cultures” autorstwa Wasiel i współpracownicy (w recenzji).

Celem ostatniego z przedłożonych artykułów była analiza związków pomiędzy percepcją osób sprawujących władzę a statusem społecznoekonomicznym (SSE) osób badanych w 80 krajach na świecie. Artykuł składa się z dwóch badań. Badanie 1 miało na celu analizę związku między SSE a postrzeganiem osób sprawujących władzę jako zorientowanych na siebie i innych: w różnych krajach oraz jako funkcji stanu jakości rządzenia w danym kraju analizowanej przez pryzmat poziomu korupcji i przestrzegania litery prawa. Autorzy argumentują, że niespójności w wynikach badań dotyczących związku między indywidualnym SSE a przekonaniami o uzasadnieniu systemu ujawnionymi we wcześniejszych badaniach mogą być bardziej wykrywalne, gdy podda się analizie motywacje osób sprawujących władzę (atrybucjach zorientowanych na siebie i innych). W tym obszarze w pracy zostały przedyskutowane jako istotne procesy psychologiczne opisywane w koncepcjach: teorii tożsamości społecznej oraz w ramach koncepcji uzasadnienia systemu, sprawiedliwości proceduralnej i relatywnej deprywacji. Moja jedyna uwaga w tym zakresie dotyczy braku empirycznej weryfikacji tychże opisanych dość obszernie we wprowadzeniu i dyskusji procesów.

Przedstawiono dwa alternatywne modele wyjaśniające, gdzie lepsza jakość praworządności (z niższym poziomem korupcji i przestrzeganiem prawa) w danym kraju może: (1) zniwelować lukę między osobami o niskim i wysokim SSE w pozytywnym postrzeganiu osób sprawujących władzę jako zorientowanych na innych; lub (2) zwiększyć pozytywne postrzeganie rządzących tylko w grupie o wysokim SSE, pozostawiając osoby o niskim SSE z percepcją oportunistycznego postrzegania osób sprawujących władzę (jak argumentują autorzy, prawdopodobnie z powodu względnej deprywacji wynikającej z porównań społecznych w górę). Drugie wyjaśnienie zostało poparte wynikami obu badań (kontekst związany z poziomem korupcji dostarczył silniejszego wsparcia dla tego modelu aniżeli kontekst związany z poziomem przestrzegania litery prawa).

Status społeczno-ekonomiczny respondentów został zmierzony wieloma wskaźnikami. Należy podkreślić tak wielką precyzję w operacjonalizacji mierzonego konstruktów, który jest problematyczny w badaniach społecznych. Jest on często zawężany w badaniach psychologicznych do subiektywnej relatywnej oceny własnego statusu. Wyniki Badania 1 dowiodły oczekiwanych związków między SSE a percepcją osób sprawujących władzę i ujawniły moderujący wpływ wskaźników jakości praworządności na nie. Badanie 2 miało na celu replikację uzyskanych w Badaniu 1 wyników przy użyciu alternatywnych miar i zestawu danych. Cel ten został osiągnięty niemal w całości.

Podsumowując wnioski z obu badań, Autorzy podjęli następny krok replikujący uzyskane wyniki. W tym celu dane zostały zharmonizowane, zaś oba zbiory wyników poddane analizie. Wyniki konsekwentnie potwierdziły, że w krajach o niskim poziomie korupcji SSE silniej wyjaśniał postrzeganie osób sprawujących władzę jako zorientowanych na innych (vs na siebie), podczas gdy w krajach o wysokim poziomie korupcji efekt SSE był nieistotny statystycznie. W dobrze zarządzanych społeczeństwach wyższy SSE był silniej negatywnie związany z postrzeganiem osób sprawujących władzę jako zorientowanych na siebie, podczas gdy w kontekstach o wysokim stopniu korupcji różnice SES w dużej mierze zanikały. Społecznie istotne znaczenie wyników (np. reprodukcja nierówności społecznych) omówiono na końcu artykułu.

Brak pytań do dyskusji

Zbiorne podsumowanie dorobku:

Podsumowanie dorobku rozpoczyna się wprowadzeniem w tło teoretyczne stanowiące bazę dla analizowanych artykułów. W niej omówione zostały konstrukt hierarchii społecznej (i jej komponenty), w tym podejście do konceptualizacji władzy oraz kulturowe modele hierarchii społecznej. Wszystkie zostały osadzone w kontekście kulturowym, ze szczególnym uwzględnieniem zachodniego i konfucjańskiego dziedzictwa kulturowego, z podkreśleniem luki a zarazem potrzeby włączenia do analiz innych, słabo zbadanych kultur na świecie. Wstęp jest dobrze ustrukturyzowany i napisany, dlatego jego lektura była przyjemnością. Podsumowanie trzech artykułów następuje po tej części i kończy się ogólną dyskusją na temat dodanej wartości pracy do wiedzy. Ważną częścią konkluzji jest wskazanie, że zbiór wyników dostarczony przez prace może zapoczątkować nurt badań nad psychologią hierarchii społecznej. W pełni zgadzam się z tym stwierdzeniem i wspieram dalszy rozwój tego nurtu badań.

Pytania do dyskusji:

- 1) Autorzy używają w swoich badaniach terminów „w różnych krajach/społeczeństwach/kulturach” tak jakby były synonimami. Czy terminy te są traktowane zamiennie? Pytanie to wynika w dużym stopniu z dość skromnego opisu prób badanych analizowanych we wszystkich artykułach. Stąd chciałabym dowiedzieć się więcej o kryteriach doboru do próby i różnic w tym zakresie w różnych krajach (np., przynależności osób badanych do etnicznej grupy mniejszościowej, czy zamieszkania w określonym regionie kraju).
- 2) Przedstawione artykuły obejmują problematykę ugruntowaną w badaniach socjologicznych (np. hierarchia władzy, czy status społecznoekonomiczny). Poziom psychologiczny w przedłożonych pracach dotyczy analizy jednostkowej percepcji osób sprawujących władzę oraz wizji pożądanego rozwoju społeczeństw. Poza analizą percepcji jednostek, mechanizmy psychologiczne adresowane w przedłożonych pracach, jak sam autor zauważa, mają raczej status hipotez, aniżeli wyników badań (np. relatywna deprywacja, porównania społeczne, czy społeczna identyfikacja). Jakie muszą być podjęte następne kroki, żeby: (a) owe mechanizmy zbadać? (b) proponowany obszar badań miał większe szanse być zauważalnym i skupić większą liczbę badaczy związanych z obszarem badań psychologicznych? Jaka może być aplikowalność tego obszaru badań dla innej, szerszej problematyki podejmowanej w badaniach psychologicznych? Przykładowo, co jest ważne z mojej perspektywy badawczej, jak prezentowany nowy obszar badań związany z psychologią hierarchii społecznej może być zastosowany do badań nad rodziną, (np. rodzicielstwem)?

Formułując powyższe pytania liczę na uzupełnienie dostrzeżonych przeze mnie braków w prezentacji dorobku podczas obrony, lecz przede wszystkim liczę na dyskusję, która może być okazją dla obopólnych inspiracji.

W związku z powyższym stwierdzam, że przedstawiony do recenzji zbiór prac w pełni spełnia wymagania ustawowe określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478, 619, 1630). Na tej podstawie wnoszę do Wysokiej Rady Naukowej Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk o dopuszczenie Pana Arkadiusza Macieja Wąsiela do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora nauk społecznych w dyscyplinie psychologia.

Biorąc pod uwagę wysoki poziom merytoryczny, rzadko spotykaną rzetelność metodologiczną oraz istotną wartość teoretyczną uzyskanych wyników, wnoszę o

wyróżnienie przedłożonej rozprawy doktorskiej. W związku z tym wnioskuję do Wysokiej Rady o wyróżnienie niniejszej rozprawy doktorskiej.

A handwritten signature in black ink, reading "L. Lubarska". The signature is written in a cursive style with a large, elegant initial "L" and a long, sweeping underline.